

Polismyndigheten

Regeringskansliet
Finansdepartementet

Er referens Fi 2025/02401

Konkurrensverkets rapport Nya grindvaktsfunktioner i LOV (2025:8)

Sammanfattning

Polismyndigheten delar den problembild som beskrivs i rapporten avseende hur kriminella och oseriösa leverantörer utnyttjar regelverket i lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) och ställer sig positiv till de förslag som framförs i rapporten. Polismyndigheten ser dock behov av att regelverket i några avseende ytterligare förstärks, men framförallt att det fortsatta arbetet inriktas på att säkerställa att regleringen blir tillräckligt effektiv i praktiken. Polismyndigheten lämnar följande synpunkter på förslagen.

Polismyndighetens synpunkter

6.3.3 Det ska införas ytterligare uteslutningsgrunder i LOV

Uteslutningsgrunderna bör i större utsträckning vara obligatoriska. Polismyndigheten ser positivt på att förstärka uteslutningsgrunderna. Som konstateras i rapporten utgör detta ett centralt verktyg för att minimera riskerna att oseriösa och kriminella aktörer ges tillträde till valfrihetssystemen. I enlighet med det behov som tidigare har framförts av Polismyndigheten, bl.a. i remissvaret på betänkandet En samordnad registerkontroll för upphandlande myndigheter och enheter (SOU 2023:43), välkomnas förslaget att vissa uteslutningsgrunder ska göras obligatoriska.

Det bör dock övervägas om uteslutningsgrunderna i ännu högre utsträckning bör göras tvingande. I vart fall bör detta gälla uteslutning som grundas i att den sökandes redbarhet på grund av brott eller annat missförhållande i eller utom yrkesutövningen kan ifrågasättas. En alltför vid frivillighet i detta

avseende riskerar annars att skapa variation i tillämpningen och därmed luckor som kan utnyttjas av kriminella och oseriösa aktörer.

Polismyndigheten vill återigen betona vad som redan framförts i ovan nämnda remissvar från Polismyndigheten avseende uteslutning vid människohandel. Som där konstateras har flera åtal de senaste åren gällande arbetskraftsexploatering fått rubriceringen människoexploatering istället för människohandel. Det bör därför utredas närmare om brottet människoexploatering enligt 4 kap. 1 b § brottsbalken (1962:700) omfattas av artikel 2 i människohandelsdirektivet och därmed skulle kunna utgöra ett brott som potentiellt kan leda till uteslutning.

6.3.4 Fler ska omfattas av kontroll av uteslutningsgrunderna

Polismyndigheten delar bedömningen att kontrollkretsen avseende fysiska och juridiska personer behöver utvidgas. Kriminella aktörer använder ofta bulvaner, målvakter eller andra upplägg där faktisk kontroll skiljs från formella befattningar.

Polismyndigheten anser att den fortsatta beredningen bör säkerställa att regleringen uttryckligen, eller i vart fall funktionellt, omfattar personer som utövar faktisk ledning eller kontroll över verksamheten, även om de inte formellt är styrelseledamöter, firmatecknare eller verkställande direktörer. Detsamma gäller närstående juridiska personer, återkommande företrädarkonstellationer och ägarförändringar som kan indikera ett kringgående av regelverket.

6.5 Upphandlande myndigheters kontroll och uppföljning bör stärkas

För att säkerställa att uteslutningsgrunderna ska få genomslag även i situationer som inte handlar om brott (och som kan kontrolleras mot register) bör ytterligare åtgärder utredas. En sådan möjlig åtgärd är att upprätta ”svarta listor”, som till exempel skulle kunna förvaltas av näringslivets parter.

Här finns också behov av att överväga hur information som finns hos myndigheter, däribland Polismyndigheten, och som kan vara relevant för upphandlande myndigheter i deras bedömning avseende såväl uteslutningsgrunderna som den praktiska avtalsuppföljningen kan delas på ett bättre sätt. Polismyndigheten ser behov av att förstärka samverkan inte bara mellan myndigheter i detta avseende, utan också med kommuner och regioner. I rapporten konstateras i det avseendet att det finns behov av forum för erfarenhetsutbyte om att motverka oseriösa och kriminella aktörer i valfrihetssystem. Polismyndigheten instämmer i detta, och vill understryka

vikten av att förslagen i rapporten genomförs på ett samordnat och enhetligt sätt. Särskilt mindre kommuner efterfrågar återkommande ökad samverkan och gemensamma strukturer för att hantera det brottsförebyggande arbetet. Ett samordnat forum eller en funktion som underlättar kommunal samverkan kan bl.a. bidra till effektivare samarbete med Polismyndigheten.

6.6.7 Även förslag på andra områden kan bidra till att motverka oseriösa och kriminella aktörer inom valfrihetssystemen

Ett belastningsregister för juridiska personer bör utredas

Som anges i rapporten har Polismyndigheten tidigare påtalat att det saknas ett belastningsregister för juridiska personer, vilket bl.a. leder till de problem som beskrivs i rapportens avsnitt 5.2.5.

Polismyndigheten vill understryka vikten av att denna fråga beaktas i den fortsatta beredningen. Avsaknaden av effektiva och tillförlitliga sätt att säkerställa korrekt informationsdelning och informationshantering är en sårbarhet som kan leda till att oseriösa och kriminella aktörer inte fångas upp i uteslutningsprövningen.

6.4.3 Kontraktsvillkor som ska och får ställas ska förtydligas

Den upphandlande myndigheten får ställa särskilda miljömässiga, sociala, arbetsrättsliga och andra villkor för hur ett kontrakt ska fullgöras

I rapporten föreslås endast en smärre justering i förhållande till redan befintlig möjlighet att ställa krav på hur ett kontrakt ska fullgöras, detta genom att möjligheten föreslås utökas med arbetsrättsliga villkor.

Polismyndigheten ser ett behov av att överväga att utöka detta till en obligatorisk skyldighet, i vart fall vad gäller arbetsrättsliga och arbetsmiljömässiga villkor. I annat fall kan en konkurrensnackdel skapas för leverantörer med kollektivavtal eller villkor som motsvarar kollektivavtal, samtidigt som det ger incitament för oseriösa och kriminella företag att delta i valfrihetssystem utan att tillförsäkra sina arbetstagare ett skyddande regelverk.

Här bör framhållas att vårdbranschen utgör en riskbransch i detta avseende. Avsaknad av kollektivavtalsmässiga villkor medför risker inte bara för de anställda, utan även för vårdmottagaren om företaget och dess personal inte

är seriösa eller tillräckligt utbildade. Mot bakgrund av detta bör det övervägas att göra det till huvudregel för upphandlande myndigheter att ställa arbetsrättsliga och arbetsmiljömässiga krav.

Övrigt

Välfärdsbrottslighet, korruption och otillåten påverkan bör tydligare beaktas

Polismyndigheten anser att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet tydligare bör framgå att syftet med de föreslagna regelförändringarna också är att motverka brottsupplägg där valfrihetssystem används som verktyg för annan brottslighet. Detta bör avspeglas i författningskommentarer, vägledning och tillämpningsstöd. Särskilt viktigt är att upphandlande myndigheter får stöd i att identifiera indikatorer på arbetskraftsexploatering, oegentligheter i personalkedjor, korruption, förfalskade handlingar, aggressiv påverkan mot handläggare eller andra tecken på att verksamheten används som brottsverktyg i vidare bemärkelse.

Yttrandet har beslutats av juristen Åsa Bane.

POLISMYNDIGHETEN

Åsa Bane

Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Kopia till

Justitiedepartementet (INS)
Arbetsstagarorganisationerna
Rikspolischefens kansli